

INFOLEHT

NOV. 1988

UUTE TEEDE OTSINGUL

Peab titeama, et meie agrofirma töötajad on teinud suure töö selleks, et maksimaalselt ära kasutada põllumajandusliku ja töötleva tööstuse võimalusi rahva toidulaua rikastamiseks ja mitmekesistamiseks. Ebasoodsast ilmastikust tingitud väiksemaid söödakoguseid peame tänavusel talveperioodil kompenseerima nende oskuslikuma ja kokkuvõttevama kasutamise, samuti otsima võimalusi söötade juurde muutmiseks. Ei tohi ju loomakasvatust, eriti piimatootmist saavutatud positiivseid tulemusi käest lasta minna.

Praegu, murrangulisel ajal peab otsima uusi teid põlluma-

jandustoodangu suurendamiseks ja selle kvaliteedi tõstmiseks. On tekkinud võimalused sidemete loomiseks välismaa ettevõtete ja firmadega, millest agrofirma ka tegeleb. Eesmärk on teenida välisvaluutat, mida vajame importseadmete ja -tootmisliinide muutmiseks, kuna kodumaised seadmed ei vasta tihti peale kaasaajaga nõuetele või puuduvad hoopis. Me kõik tahaksime ju osta head toodangut meeldivas pakendis, nii nagu see on kõigis arenenud riikides. Valuuta teenimise eesmärgil astusime aktiivselt «Baltlink» liikmeks 1,250 miljoni rublaga. Käivad läbirääkimised Bulgaa-

ria Rahvavabariigi spetsialistidega lambakasvatustasanduste ümbertöötlemise ettevõtte ehitamiseks. Sellise kaasaegse ettevõtte loomine on eelduseks lambakasvatuse laienemisele kogu vabariigis. Lisaks lamaste müügi eest saadud rahale on võimalik tellida lambanahast tooteid kogu perekonna tarvis.

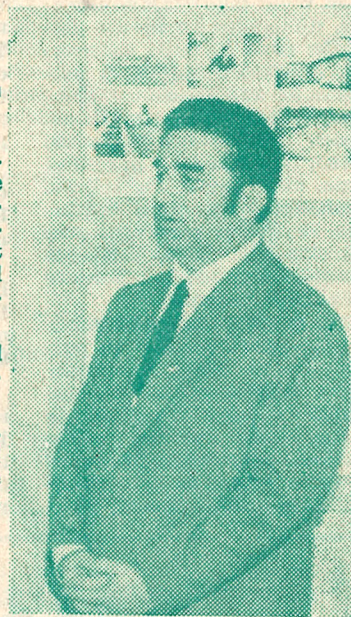
Praegu on väga tähtis individuaalelamute ehitus, kuid mitte keskuses, vaid sellistes paikades, kus inimene saab pida loomi ja arendada muud majapidamist. See on muidugi pikaajaline ja aeganõudev protsess. Sel juhul oleks hea, kui ehitaja oleks ise ettevõtja, majand abistaks olemasolevate

võimalustega. Sellised majapidamised võiksid olla tulevaste talude eelbaasiks. Tahaks loota, et sellisest võimalusest aktiivselt kinni hakatakse, sest võimalused on olemas ja need paranevad tulevikus loodetavasti veelgi.

Need on vaid mõned mõtted praegustest töödest-tegemistest.

Täna Väike-Maarja kolhoosi ja kogu agrofirma töötajaid tehtud töö eest. Soovin kõigile pühapäeva puhul head tervist, õnne ja kordaminekuid.

BORIS GAVRONSKI
Väike-Maarja kolhoosi
esimees

20. november on põllumeeste päev

Leivalõhnas on kodurajad,
lapseaegade õueteed,
leivalõhnas on kauged kujud,
vaiksed vaevad ja silmaveed.

Leivalõhnas on koduhõngud,
kodutunne ja koduhing —
sooja leiba ma leidsin laualt,
leivaandja. Ma tänan sind...

VAJA ON PEREMEEST

Eesti põllumajanduses on aastate jooksul olnud suur hulk tõsisemaid probleeme. Sõjad, okupatsioon, vägivaldne kollektiviseerimine, põllumehe repressioonid, mitteametlik vahetus, turuseaduste eiramine, masinaehitajate, ehitus- ja remondiettevõtete monopolne diktaat põllumajanduse suhtes, range tsentraliseeritud planeerimine ja juhtimine, mulla degradatsiooni põhjustava harimistehnoloogia rakendamine, mineraalväetiste ja pestitsiididega liialdamine — kõik see on teinud Eestima põllumajanduslikule tootmisele suurt kahju.

Selle tagajärjel on põllumajanduses, nagu igal pool mujalgi, peremehetunne vähenenud, kohati üldse kadunud...

Praeguses olukorras peaks olema kõigile selge, et ainult suurtootmine maaelu edasi ei vii. On vaja mitmesuguseid tootmisvorme — ühistuid ja aktsiaseltsi, kus inimesed lassevad käiku oma hoiused ja võtavad osa tulude jagamisest.

Põllumees lõpetab oma suuremad tööd ikka oktoobris, siis peaks olema ka tema ametipäev. Nüüd on see ära rikutud pika ja keerulise nimega ja hoopis novembrikuusse üleviitud. Võib olla on needki tavade eiramine põhjuseks, miks põllumeeste päev on oma populaarsuse minetanud. Nii siis — PÕLLUMEESTE PÄEV ja ikka oktoobris.

Olgugi, et tänavune aasta on

põllumehele väga keeruline, eriti teravilja ja jõusööda osas, ei tohi pead norgu lasta. Nüüd tuleb oskuslikult ära kasutada iga kilogramm sööta ja leida võimalusi täiendavate koguste hankimiseks, et mitte alakaalulisi loomi realiseerida. Praegu on see oht täiesti olemas.

Möödunud aastaga võrreldes on meie kolhoos läinud tõusurada. Riiklik tellimus piima osas saab kolme kvartaliga täidetud. Lihaga on aga olukord raskem. See oli juba siis ette näha, kui lepingut sõlmisime, aga illevalt poolt järeleandmisi ei tehtud. Praegu on prognoosi järgi 100 tonni vajaka.

Läheneva põllumeeste päeva puhul tahaksin ära märkida neid inimesi, kellele kolhoos võib oma tegemistes — plaanides toetuda. Loomakasvatust on tubli töö teinud noorkarjatalitajad Eive Ojasoo ja Anne Metssalu, lüpsjad Hille Vagula, Raissa Svantšova ja Oie Altmäe. Kuna loomakasvatustest, siis tahaksin kiita ka meie tublisid mehhanisaatoreid: Vello Ojastet, Aadu Randa, Toomas Eensalut ja Tiit Uussalut. Väärt autojuhid on Jaan Miller, Gunnar Komp, Valdi Ustav ja Vladimir Tsõganov.

Kõigile teile ja kogu kolhoosi rahvale soovin tervist. Kõik siis tuleb ka kõik muu.

RAIVO KÕIV
Simuna kolhoosi esimees

AASTARING VAOS

Põllumehe aastaring. Millal see algab, millal lõpeb? Ametliku alguse ja lõpu määrab kalender, tegelikult on igal ajal oma loomulik algus ja lõpp. Kevadel külv, sügisel lõikus, vahepealsed tööd selleks, et uuel kevadel taas külvata. Ka loomakasvatajatel on kevadel karjalaskepäev ja sügisel päev, mil loomad viimast päeva väljas. Sügiseks püütakse katuse alla saada ehitused, varutakse talvekütus, holuplatsile või -kuuri saavad masinad-seadmed.

Põllumehe aastaring lõpeb sügisel, sümboolselt on selleks põllumeeste päev.

Milline ta oli, see aasta? Oli äärmusliku ilmaga aas-

ta, kus algul pikalt pööda ja pärast pikalt vihma. Oli aasta, kus põua ja liigvee mõju leevendamiseks tunduvat enam tööd tuli teha, kuid tulemus loodetust kessemaks jäi.

Tööaasta tulemuseks oli keskpärane kartulisaak, (141 ts/ha), väga väike viljasaak (11,6 ts/ha aidakaalus) ja kümnendiku võrra planeeritud suurem kogus rohusööta — veisekasvatuse põhisööta. Aga kust võtta seakasvatuse tarvis vajaminev jõusööta, mida kulub uue saagini ligi 3000 tonni, pole selge veel kellelegi.

Aastaplaanid, ehk nüüdse nimetusega riiklik tellimus, liha ja piima osas saavad täi-

detud. Lehmad lüpsavad ligikaudu 4150 kg piima, noor- ja nuumveiste ööpäevaseks juurdekasvuks kujuneb 560 ja nuumsigadel 470 g. Aastane majandustegevus peab andma ligikaudu 1,7 miljonit rubla puhastulu.

Mida toovad järgmised aastaringid?

Majandi spetsialistid tõstavad lähemate aastate peale välja tootmise arendamise programmi, kus nähakse ette nii tase, kuhu jõuda, kui ka selle taseme saavutamiseks vajaminev töö. Eesmärgiks oleme seadnud järgmised näitajad: veiste ööpäevane juurdekasv 700—800 g, sigadel 600—650 grammi, piimatoodang lehma kohta 4500 kg, taimekasvatuse saagikus 4000—4500 sü haritava maa igalt hektarilt. Niisugune tase tuleb saavutada mitte ükskõik mis hinnaga, vaid normaalse omahinnaga. Ei tohi unustada, et tootmise eesmärgiks on kasumi saamine, see omakorda on vahendiks majandi elu ja tootmise korraldamisel.

Tootmistulemused (toodangu hulk, selle kvaliteet, omahind ja müügihind) peavad olema iga tootmisvaldkonna spetsialistide ja tööliliste lihtse töö hindajaks ja palga maksmise aluseks.

Töötulemused sõltuvad inimestest. Põllumeeste päeval autasustatakse Rakvere ATK au- ja tänukirjadega järgmisi Vao kolhoosi töölilisi: Jaan Kiipus, Viktor Seleznev, Viktor Nikolajev, Toivo Põllu, Anatoli Kink, Aleksander Ljazin, Luule Tude, Tooni Lõhmusmägi, Viktor Gran. Tubilisid ja kohusetundlikke töötajaid on muidugi tunduvalt rohkem. Vao kolhoosi juhatus tänab vastupidamise eest sel raskel aastal, õnnitleb põllumeeste päeva puhul ja soovib jõudu, tervist ning tööndu, et realiseerida järgmiste aastate tootmisprogrammi.

PEETER ALBI
Vao kolhoosi esimees

20. november on põllumeeste päev

MAA TAHAB HOOLSAT HARIMIST

Pikki aastaid on põllumehed läinud hasartselt kaasa ülejäänud ühiskonnaliikmete nõudmisega toota ikka enam ja enam iga hinna eest piima, liha ja muid põllumajandussaadusi, unustades hoolitsuse põllumehe enda ja tema elukeskkonna eest. Unustades, et kolhoosile on kasulik ainult efektiivne majandamine st. peame tootma põllumajandussaadusi selleks, et hakata paremini elama, mitte me ei ela selleks, et rohkem toota, toota kahjumiga, reostades seejuures oma elukeskkonda ja kahandades võimalusi rahuldada töötajate sotsiaalseid vajadusi.

1988. a. on olnud põllumehele raske aasta. Saagid on paljude aastate keskmisest kesisemad. Selleks, et taimekasvatustööd laabuksid ladusalt ja majand saaks varutud sööda mõttavas kvaliteedis ja koguses kätte, töötati kohusetundlikult. Eriti tahaks tänada järg-

mise mehhanisaatoreid: Arvi Vaalu, Iilar Kungla, Kalle Saage, Endel Kaare, Jüri Vaalu, Ülo Kurm, Heino Kungla, Jules Läll, Ivan Svarval, Raul Kiigemaa, Arno Krutob, Toomas Pöder, Andres Bachaus ja Tõnu Tohvri. Autojuhtidest olid tublimad Valdek Bork ja Olaf Rebane. Kohusetundlikult töötas põllutööline Viivi Lehtlaan.

Vastavalt võimalustele abistasid nõu ja jõuga pensionärid Heino Kõrgesaar, Endel Laanemägi ja Aksel Kivilo.

Taimekasvatajate «tagala» kindlustamisel olid tublimad Richard Martsep, Rein Tammus, Are Reonda ja Kaljo Oun töökojast.

Loomakasvatajatest on teistele ausa tööga eeskujuks lüpsjad Ingrid Tammus (30. a. lüpsjana töötanud), Rael Svetševa, Milvi Kuristik ja Leni Leiten.

Tublid karjakud on Harri Lode (üle 30. a. töötatud karjakuna) ja Nikolai Vassiljev.

Noorkarjakasvatases on kohusetundlikumad Evi Saage ja Raja Gunjakova.

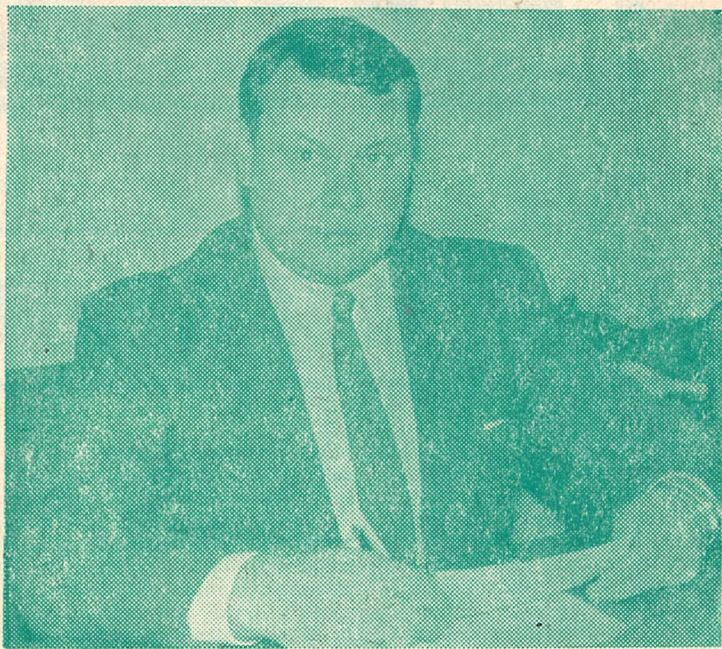
Farmilukkseppadest on parimad Lembit Ustav, Aare Lõomets ja Jüri Kitshard, ehitajatest Vello Raudvee ja Ülo Vaarik.

Võimetekohase tööga on andnud oma panuse kõik töölised ja spetsialistid, mille tulemusena sai majand 1. oktoobriks kasumit enam kui kogu 1987. aastaga.

Oma tegevuse korraldamisel tahame kinni pidada põllumehe põlistest tarkustest

* kogu töö tuleb teha majandi parema käekäigu nimel (ka endine talumees oma tööga tootis selleks, et talu edendata)

* maa tahab hoolsat harimist

* tehnika (traktor jms.) tahab samasugust hoolt nagu vanasti hobune

* raha tuleb õppida lugema. Lõpetuseks tahan tänada Triigi kolhoosi töötajaid teh-

tud töö ja nähtud vaeva eest ja soovin kogu agrofirma töötajatele head põllumeeste päeva.

JAAK VILMS
Triigi kolhoosi esimees

Otsi loodusest liitlast

Loodus hindab inimeses mõõdotunnet ja ei andest selle minetamist. «Ma tulen ise endaga hästi toime ja aitan ka sind, miks sina siis pigistad mind. Ka sina ise ei talu ju seda!» Loodus ei andesta oma reostatud põhjavett, kinnikasanud veekogusid, rikutud maid, kõike seda, mida inimese alates nüüd tõde. Meie Pandivere õnnetuks on kohati väga õhuke pinnakate ja rohked karstinähtud, mis tööstusliku — ja intensiivpõllumajandustootmise tulemusel tekkinud reostuse kiiresti põhjavette toimetavad. Veel kümme aastat tagasi räägiti väga vähe põllumajandusreostusest, näis, nagu reostus tuleks ainult tööstusest. Agrofirma tootmis-tingimustes on looduse ees «õlgasid mõlemad».

Milline on meie joogivesi praegu? Puhtas põhjavees ei esine nitraate peaaegu üldse (kuni 0,45 mg/l). Samuti ei tohi seal olla NH⁴ ja NO², mis on juba värske reostuse tunnistajad. Lämmastiku piirkontsentratsioon (LPK) joogivesis nitraatlämmastiku (N) järgi on 10 mg N/l, mis vastab 45 mg/l nitraatiooni (NO³) sisaldusele. Nitritite (NO²) piirkontsentratsiooniks on 0,002 mg/l nitrit-iooni. Olgu märgitud, et nitrit on nitraadist kaheksa korda mürgisem. Mõlema toime hakkab organismis hemoglobiini asemel tekkima methemoglobiin, mis pole suuteline hapnikku transportima. nii tekib hapniku defitsiit. 20 — mg/l nitraate sisaldava vee joomisel tõuseb lastel methemoglobiini sisaldus veres. Seega, LPK 45 mg/l NO³ on juba tervistkahjustav ja pikaajalisel tarvitamisel ilmneb kroonilise mürgituse, st. loiduse ja väsimuse. Täiskasvanud

saavad mürgituse nitraatide kontsentratsioonist 500 — 2000 mg/l, veistele on ohtlik sisaldus 3000 mg/l.

Väike-Maarja aleviku puurkaevudes (haigla, Energia tn., Võidu tn., KEK-i, Kutsekooli, juustutsehhi, EPT Tamsalu mnt. 1, Tamsalu mnt. elamute) on nitraatide sisaldus 20—45 mg/l. See on foon, mida näitavad viimaste aastate veeanalüüsid. Analüütilised andmed Pandivere kohta on avaldatud «Sotsialistlikus Põllumajanduses» nr. 10 1986. a. Käesoleva aasta viimaste veeproovide tulemused on järgmised (määratud Tartus, ELVI EKB-s)

EPT Tamsalu mnt. 1 pk.
NO³ — 49,5 mg/l
Võidu tn. pk.
NO³ — 45mg/l, NO² — 0,148 mg/l (74 kord arohkem!)
Energia tn. pk.
NO³ — 54 mg/l, NO² — 0,066 mg/l (33 korda rohkem!)

Selle kaevu bakterioloogilised näitajad viitavad samuti orgaanilisele saastusele. Vett on vaja keeta. (Tallinna Epidemioloogia, Mikrobioloogia ja Hügieeni TUI andmed).

KEK-i pk. NO³ — 42,8 mg/l
haigla pk. NO³ — 36 mg/l

Erakaevudes alevis oli NO³ sisaldus 1 — 40 mg/l. Ma ei julge ühe analüüsi alusel väita, et kaevus, kus oli 1 mg/l nitraate, on nüüd kogu aeg puhas vesi. Küll aga võib järeldada kuue samaaegselt ühes piirkonnas võetud analüüsi alusel, et selles piirkonnas on kõige tarvitamiseksõhlikum vesi. Sellisteks on Vao kolhoosi järgmised puurkaevud: Pikevere NL, Raigu NL, Varangu LF, Kivimurru sigala, Mätiliku NL. Nitraate oli 9,9 — 18 mg/l, nitriteid 0 —

— 0,003 mg/l. Väga halb on vesi kahes Põltsamaa jõe ääres asuvas individuaalkaevus. (117 — 128 mg/l NO³ ja ühes neist 0,462 mg/l NO², st. ületab LPK 231 korda. Triigi mõisa puurkaevu analüüside tulemused on järgmised — NO³ 17,1 mg/l, nitrit puudub. Reostunud on neli Triigi erakaevu — 50 mg/l NO³.

1988. a. varasuvel kuulutas agrofirma «Pandivere» välja avaliku konkursi eesmärgiga saada keskkonnaohutu tehnoloogiline lahendus Väike-Maarja, Vao ja Triigi kolhoosi reoveedele töötlemiseks (puhastusseadmed, farmide heitvete-, silomahlade-, läga- ja sõnnikuprobleemid). Keskkonnakaitse tegelevate spetsialistide ja teadlaste ülesandeks on primale kodu- ja välismaisele teaduse, tehnika ning seadmete ekspluatatsiooni kogemusele toetudes leida projekt lahendus, mis tagaks tootmise keskkonnaohutu arengu. Töö esitamise tähtaeg on 1. märts 1989. a. Järgneb ajutise tööprojektgrupi moodustamine, kelle ülesandeks on võtnud konkursitööde alusel vahetu projekteerimine. Töö peab valmima etappide kaupa, nii et joonised antakse ehitaja kätte järk-järgult. Nii on võimalik ehitustöödega varem alustada. Konkurs peab andma lahenduse ka farmidest tulevate sõnniku ja läga õige majandamise küsimustele. Pandivere omapära arvestades saab joogivee seisukord paraneda vaid siis, kui heitvete puhastusprobleemid lahendatakse kõrgis Pandivere majandites eraldi. Sama kehtib hajureostuse kohta. Orgaanilise väetise õige kasutamise ja tootmise kõrval on probleemiks pinna- ja põhjavee saastamine. Paljud meil veel kasutusel olevatest pestitsiididest on välismaal keelatud. Andmed nende sisalduse kohta meie toiduai-

netes ja vees on kesised. Mahepõllumajandus pole seni meie tingimustes võimalik, kuna pole kehtestatud põllumajandussaaduste hindu vastavalt kvaliteedinäitajatele. Vabariigis puudub kaasaja nõuetele vastav aparatuur kahjulike komponentide määramiseks põllumajandussaadustes. Varem või hiljem tunnistatakse vajadust kvaliteetse põllumajandustoodangu järele. Pandivere kõrgstiku tingimustes sõltub sellest otseselt ka põhjavee puhtus. Just siin tuleb poold- ja vastuväiteid eriti kaaluda. Kvaliteetse toiduga kaasneb puhas põhjavesi.

Mida saaks siiski ära teha praegu?

* Meie kodude ümbruses, põldudel ja metsas on rohkesti suuremaid ja väiksemaid karstilahendeid ja karstinõgusi. Osa neist täituvad kevadeti veega, osades püsib vesi aastaringelt, osa on alati kuivad. Jätame kõrvale veega täidetud lohud ja lodukohad, las nad püsivad sellistena nagu nad on. Neil puudub otseühendus põhjaveega ja nad toimivad nagu väikesed biotiigid. Kutsun üles selgitama välja neid lehtreid, mis on vettneelavad. (Kevadeti kaob vesi paari nädalaga, suvel on kuivad.) Karstilahente asukohad on tervikuna teada Väike-Maarja ja Triigi kolhoosi piires, seda tänu Geoloogia Instituudi veekeemile. Elanikkonna tähelepanekute järgi saaksime välja selgitada neist kõige ohtlikumad — vettneelava karsti. Just neile ja suurtele karstinõgudele, mille ümbruses on maapinna kalle karstinõo suunas, peab kehtestama kaitsevööndid.

* Esimene väetamine kevadel peab toimuma vegetatsiooni- perioodil.

* Meie maal on hädavajalikud korralikud väetisekül-

vikud. Praegu ulatub mineeraalväetiste kadu 15—40%.

* Kui me suudaksime orgaaniliste väetiste osatähtsuse suurendamise kõrval toota ka kvaliteetset orgaanilist väetist (praegu puuduvad isegi põhu hekseldamise masinad), oleks meie vete kaitseks juba üht-teist ära tehtud.

Täielikust mahepõllumajandusest aga peame veel unistama. Kui lugeda «Eesti Loodusest» nr. 9 1988. a. Enn Loigu artiklit «Hajureostus mõjutab lahte» (veeprobleeme käsitlevad artiklid on peaaegu igas ajakirja numbris), ja võrrelda seda kirjutisega «Sotsialistlikus Põllumajanduses» nr. 19 1988. a. «Mahepõllumajandusega saagikus langeb» tahaks suure häälega hütida: «Lange küll, aga mis siis sellest! Peabki langema, sest ta on ju siis tervislik ja kvaliteetne ja ta tingib puhta joogivee!» Tööjõukulu on suurem, toodang kallim, kuid liha ja piim on mürgivabad ja tootjale peab saama majanduslikuks stiimuliks kõrgem müügihind. Siis ei maksa karta ka saagikuse mõningast langust. Põllumees ei tee ju tööd halvasti. Hea, et nüüd ka üldsus seda tunnistab. Raskused algavad küsimusega, kuhu ja millise hinnaga toodang läheb.

Lehte Savitskaja ENSV Geoloogia valitsusest kirjutab: «Põhjavesi on maavara, kui tema varud sobivad nii oma kvaliteedilt kui kvantiteedilt kasutamiseks rahvamajanduses käesoleva aja tehnilise-majanduslikul tasemel. Põhjavesi on põhiline maavara teatud piirkonna veevarustuse tagamiseks, kui tema varud on kinnitatud NSVL Riiklikus Varude Komisjonis.»

Mis saab siis, kui seda maavara enam pole?

MARE NIRGI
Väike-Maarja kolhoosi keskkonnakaitse insener

Minevikusõnumid

Karjapidamisel on kindla asumise algaegadest saadik põllumajanduse haruna elu ülespidamise abinõude hulgas tähtis koht olnud. Kindlasti teame ajaloo kirjade järele, et juba 12. aastasadal oli lüpsikarja pidamine niivõrd tähtis, et maksud osalt karjatoodetes (võis) maksti. Meie ajal, viimastel aastakümnetel, on karjapidamine, uueaegse piimaasjanduse arenemise tõttu, isearnis suure tähtsuse omandanud, nii et tal nüüd on tähelepanuväärne koht niihästi üksiku põllumehe kui ka kogu rahva majapidamises. Nii annab

põllutöö peaaesjalikult karjakasvatuse kaudu maahariljale tavalistes oludes peasissetuleku, millest ta end ise ära elatab kui ka oma maja üleväl peab.

Neist koduloomadest, mida inimene aegade jooksul enesele ülespidamise toeks on soetanud, on tal karjast kõige mitmepoolsem kasu. Karja peetakse peaaesjalikult piimaasagi pärast. Piim ja sellest saadud tooted on meil peatuluks karjast, kuid ka liha on kodu tarvituseks kui ka müüglainena väärtusline saadus karjast, niisama nahk ja kar-

vadki. Sarved kõlbavad kammitegijale ja luud tarvitab mõistlik põllumees luujahuna põlluväetiseks. Iga aasta saame oma lehmast loomulikkudes oludes vasika, mida sagedasti väga väärtuslikeks saaduseks võib pidada. Neile lisaks tuleb veel eespool tähtsa karjasaadusena mainitud sõnnik. Kuid sellega ei ole veelgi karjast inimesele toodud kasu piiratud. Peale selle, et lihatoodang on mõnel muul maal piima toodanguga võrreldes tuntuvalt tähtsam kui meil, tuleb veel tähele panna,

et karja laialt vedutöödes tarvitatakse.

Kindlasti ei võida mitte tõendada, millal ja kas inimesed kõige enne veiseid koduloomadena tarvitama hakkasid. Muinasaja uurimine näitab, et Egiptuses juba umbes 8000 aastat tagasi karjapidamine õitses. Kesk-Aasias toimetatud kaevamised maakihides on tagajärgi andnud, mis juhvad sinna poole, et karjapidamise algastmeid tuleb otsida veelgi kaugemast muinasajast.

Suures lugupidamises on ka-

ri eri rahvaste juures igal ajal olnud, isegi nii suures, et teda mõnedes maades pühana, hea õnne haldjana on austatud. Soome hõimude keskel on veisekarjad juba muinasajadest saadik koduloomaks olnud. On ju mõned uurijad nudi karja, mis, nagu tõestatud, väga vana on, Soome hõimudele omaks pidanud, mis ühes Soome hõimudega Kesk-Aasiast üle kogu Põhja-Euroopa rännanud.

«Lüpsikarja pidamine» Kirjastus-Ühisus «Maa», Tallinnas 1921

RAHVARINNE

EESTIMAA ESIMENE RAHVAKONGRESS

Et see nii oli, nagu ütleb pealkiri, tundis iga ausalt mõtlej ja oma isamaa pärast muret tunde eestlane. Usume, et seda nii kongressisaalis kui ka väljaspool seda.

On märgata, et eestlase selg ja mõte on sirgemaks, pilk aga selgemaks ja lootusrikkamaks muutunud.

Kes huvi tundnud ja vajalikuks pidanud, on sõnavõtte raadiost kuulanud või lehest lugenud. Kuid mõned ilmekad ja «märki läinud» episoodid tahaks küll üle korrata.

Lausa tormilise reageeringu kutsus esile põlise Raplamaa põllumehe Tenno Teetsi sõnavõtt. Tema peamine väljaõeldud mõte — inimene peab saama tõeliseks peremeheks oma maal, mitte olema seda sõnakõiksu läbi — oli ilmselt ka kõigi teiste arvamus. Pea kõikides sõnavõttudes avaldati üldist meelepaha sõjalise kontingendi vastu oma lennukväljade, sadamate, raketibaaside ja piirivalvega. Eestlase jaoks hämmastava fakti tõi esile Koit Raud Ida-Virumaalt, kus kohalik võim oli andnud oma rajooni miilitsale ülesande 11. septembril mitte läbi ja läbi Tallinna suunas liikuvaid, Eesti numbrimärgiga autosid. Seda tuleb küll kvalifitseerida kui selgelt vaenuliku suhtumist eestlastesse.

Ei mäleta sõnavõtja nime, kuid meie arvates väga kohase ettekande tegi mees, kes muu hulgas ütles järgmist: «Nõukogude Liidus, sotsialismi tingimustes on aset leidnud staalinlik isikukultus oma rahva massilise hävitamise mehhanismiga, ja brežnevlik stagnatsioon rahva meele ja mõtte sihiliku uinutamise, näilise heaolu ja rahvaste ühtesulamispoliitikaga. Seda kõike kitsa ringi inimeste teadliku üliheaolu saavutamise eesmärgil. Lisaks veel peotäis võimumehi, kes episoodiliselt võimu sõna oisese mõttes ainult maitsevad. Kas ei tuleks inimese vastaseks tunnustada sotsialism, mis on kõike seda lubanud Nõukogude Liidus korra saata?»

Kongressil peetud kõnede sisukuses ei tekkinud üldjuhul kahtlust, vahest ainult ükskaks erandit. Tunda oli nii

esinejate professionaalsust kui ebaprofessionaalsust, kuid peamine oli see, et inimene sai välja öeldud seda, mis pidi ja tahtis, ilma tsensuurita. Kongress väärts igati Rahvakongressi nime.

Vana stampi jälgis aga M. Pedak, kes kohe ka saalitäie rahva kriitika osaliseks sai ja oma ettekande katkestama pidi. Läbi aplausi oli kuulda vaid enesekiitust.

Kongressil võeti vastu ja kinnitati Eestimaa Rahvarinde üldprogramm ja Eestimaa Rahvarinde Harta. Kongress jäi projektidega rahule, arutati läbi võimalikud variandid mõnede punktide suhtes, tehti asjalikke täiendusi ja parandusi. Võeti vastu terve rida kongressi resolutsioone. Mõned neist: Eestimaa Rahvarinde Kongressi resolutsioon Eestimaa Rahvarinde resolutsioon rahvussuhtest, resolutsioon valimissüsteemi demokratsiseerimisest, resolutsioon sotsiaalsest õiglusest, resolutsioon migratsiooni tõkestamisest jne.

Täiesti demokraatlikel alustel läbi viidud Eestimaa Rahvarinde Eestiseuse ja Volikogu valimised andsid järgmise tulemuse:

eestseisus: Marju Lauristin
Edgar Savisaar
Kostel Gerndorff
Heinz Valk
Rein Veidemann
Mati Hint

Volikogusse valiti 57 inimest.

Omaette emotsionaalse laengu andis kongressi esimese päeva õhtul korraldatud solidaarsusketi moodustamine ümber Toompea lossi. Toompealt alla liikuv inimkett, mis läbi vanalinna Linnahalli juurde lookles, tõi endaga kaasa hulgaliselt uudishimulikke.

Meil, kes me olime 1.—2. oktoobril Eestimaa 1. Rahvakongressil, oli suur au olla sellise poliitilise sündmuse juures. Kui Eesti rahvas sellele vankrile jõudsalt hoogu juurde annab ja ajaloo ees väriseb, ei löö, ei kao meie sugu ilmast ega tallata teda ka jalge alla.

Jõudu meile selleks! Esimesel Rahvakongressil käisid ja muljeid jagasid Ants Kalme ja Heiki Pärnamägi

Sissi- liikumine

«Poliitika pole midagi muud, kui oma huvide kaitsmine, see aga eeldab huvide teadvustamist. Me peame ära tundma liidrid, kes tahavad meie huve kaitsta. Liider saab olla inimene, kes oskab ette aimata vastase käike, ta peab olema kaine mõistusega hea kõnemees, samas osav demagoog, valmis naeratuseks ja järgmisel hetkel, kui vaja, solvangu- teks. Rahvarinne peaks suutma kasvatada uue eesti poliitikutepõlvkonna. Seni ajavad nn. Eesti asja kirjanikud, kunstnikud, teadlased, kuid nemad peavad ju oma töö juurde tagasi pöörduma.

Rahvarinne on liikumine, mis annab endast märku sellega, et ta on olemas. See on nagu sissiliikumine — keegi ei tea, kui palju, aga alati on kusagil midagi teoksil. Rahvarinne teostab end aktsioonide kaudu. Ametnikud näeksid RR-is meelsasti kraavikaevajate ja ehitajate seltskonda, kes korraldab talgud (vt. tööd rahvusraamatukogu ehitusel), mitte ei pea kihutuskoosolekuid. Rahvarinne on kõige nõrgemini organiseerunud maal. Põllumees on kaasamineja, mitte algataja. (Pandi vere-mail teeb RR küll tõsiselt tööd. toim.). On võimalus, et Rahvarindest eraldub taluravaerakond.

Ülekohus, mis meile aegade jooksul osaks on saanud, on meie alateadvuses tekitanud mõtte, et tahame elada omaette. Aga reaalsus on see, et siiski peame elama Venemaa kõrval. Meie esivanemad oleks ju ka võinud üle mere koos soomlastega minna. Aga nad jäid siia. Mis teha!

Kõnekäänu tüüp — «Parem pool muna kui tühi koor» on väga omane väikerahvale. Meil pole olnud võimalust asendada küsimust — kõik või mitte midagi. Kuna oleme väikerahvas, on meie ajalugu kompromissidest rikas. Peame olema kavalad ja lootma juhusele. Juhus on meid varemgi soosinud. Meie tarkus peab seisnema selles, et kompromisse teha võimalikult lähedal tipule, st. soovitud tulemusele.

Kuni 80-ndate aastate alguseni oli meil kirjanike aeg — nemad esindasid kõige progressiivsemat mõtet. Siis tuli ajakirjanike aeg, ka see hakkab ümber saama. Ning siis peab tulema juristide aeg. Nemaad suudavad poliitikat naerdes teha seal, kus üks filoloog masendusse langeb.

Venelased on orjad nagu meilegi, nemad on olnud 70 aastat totalitaarse võimu all. Kuna meid on veidi vähema aja jooksul töödeldud, oli meil kergem tõusta.»

Need olid mõningad Rein Veidemanni mõttearendused kohtumisel Rahvarinde Simuna tugigrupiga.

ENE KESLER

Pereankeet

Olla või mitte olla...
Aeg pole küsida.

Tuleb meil alal olla,
Meil tuleb püsida.

Rahvas, kes Maarjamaal üle viie tuhande aasta ajalugu on teinud, ei tohi ju ise ajalooks saada.

Kuni veel on peresid, kes oma koju palju rõõmu, st. palju valgepäiseid põngerjaid soovivad, tuleb neile nende töö pisutki kergemaks teha. Kui riigil, mille jaoks on sõnades lapsed ainus privilegieritud klass, tegelikult toetus võimalused või tahtmine puuduvad, peavad majandid

osa raskustest enda kanda võtma. (Kas suuremal või vähemal määral, see sõltub majandi enda käekäigust ja tuleviku nägemise oskusest).

Ankeet, mille avaldame, on mõeldud väikemaarjalastele, kuid peaks olema kohandatud ka meie teistes majandites.

Lugege, mõtelge, vastake.

Täidetud ankeete ootab ametiühingukomitee, Väike-Maarja, Säte 1.

Mis teid seob Väike-Maarjaga? (jah, ei)

... kodukoht

... meelepärane töö

... korralik palk

... head elamistingimused

... huvitav seltsielu

Mida peate noore pere abistamisel tähtsamaks? Järjestage

toodud võimalused numbrita 1—8:

... võimalust emal kodus olla kuni lapse kolme aastaseks saamiseni koos igakuise toetuse maksimisega 35—100

rublani (olenevalt laste arvust)

... ühekordset rahalist toetust 1000 rubla ulatuses seoses

lapse sünniga

... elamistingimuste parandamist

... pikaajalise laenu võimaldamist osalise kustutamise

sega järgmise lapse sünni korral

... võimalust anda isale kaks nädalat palgata puhkust

seoses lapse sünniga

... võimaldada rohkem õue-aiamaad seoses laste arvu

suurenemisega

... emadel iga-aastase korralise puhkuse pikendamist

teatud arvu päevade võrra olenevalt laste arvust

... muud ettepanekud

Tele vanus

laste arv

mis aastast Väike-Maarja kolhoosis elate?

Enamik inimesi hoolitseb oma auto eest paremini kui oma keha eest. Isegi kogemata ei tangi nad oma autot vale kütusega, ei jäta vahele ühtegi profülaktilist hooldust, ei lase sel rooste minna. Kuid oma keha jäätavad nad unarusse ilmagasuguse süttundeta. Tänapäeva elu pingeid ei tasakaalustata küllaldase kehalise tegevusega ja tulemuseks on vormi halvenemine ning haiguste lisandumine. Niimoodi arvab Peeter Lasting oma raamatus «Spordisõbra tarkvara».

Spordi kasulikkusest on räägitud aastaid, kuid kui juhtume tee peal nägema kedagi sörkimas, jälgib bussitais rahvast seda sellise huviga nagu oleks vanajumal ise tulnud pilve pealt maale oma alamatele tervistavald eluviise propageerima. Ja ega see sörkija ennast teepeal ka eriti hästi ei tunne, sellest annab märku mahalöödud häbelik pilk. Jääb mulje, et tervisesport on ühiskonna mingi suhteliselt väikse osa privileeg.

Umbes aasta tagasi lugesin ajakirjandusest, et juhtiva-

Kui minu pea peal seismisest kasu oleks...

vates kapitalistlikes maades inimene, kes tahab karjääri (selle sõna heas mõttes) teha, tegeleb vähemalt viis korda nädalas (te loete õigesti) poolt tundi tervisespordiga. Et selles liinus nendega ühel pulgal olla, ei ole vaja elektroonika viimast sõna.

Keskmes eesti peres kasvab praegu 2–3 last. On täiesti inimlik, et emad-isad tahavad, et nende võsukeste elu oleks parem kui seda oli neil. Ma olen nõus keset Väike-Maarja alevikku kasvõi 10 minutit järjest pea peal seisma, kui ma pööraksin sellega endale Teie tähelepanu ja suudaksin sellega teile öelda — kui te tahate, et teie lapsest kasvaks terve ja tugev Eestimaa kodanik, siis peaks ta vähemalt 3 korda nädalas tegelema kehakultuuriga. Et natuke asjas orienteeruda, panen ma siin kirja spordiringide ajad ja ka juhendajad, et teie laps vajaduse korral võiks nendega ühendust võtta.

Väike-Maarja Keskool

1. Aeroobika 9–12 kl. õpilastele
E 19.30–20.30 N 20.30–21.15 Juhendaja õp. Eelmaa
2. Liikumisrühm keskastme kl.
E 18.30–19.30 Juhendaja õp. Eelmaa
3. Tütarlaste korvpall 9–12 kl.
T 16.30–17.30 Juhendaja õp. Eelmaa
võrkpall N 19.30–20.30
4. Kergejõustik 5–7 kl. 8–12 kl. tütarlastele
E 15.00–16.30 Juhendaja õp. Eelmaa
5. Alklasside korvpall
K 18.30–20.00 N 18.00–19.30 P 18.00–19.30
Juhendaja õp. V. Paat
6. Poiste korvpall ja kergejõustik
5–6 kl. E. 16.30–18.00 Juhendaja õp. Transtok
7–8 kl. E. 17.30–19.00
5–6 kl. R. 18.00–19.30
7. Poiste korvpall 9–12 kl.
T 1.30–19.30 K 17.30–18.30 R 16.30–17.30
Juhendaja õp. Kullas
8. Suusatamine 9–12 kl.
K 16.30–17.30 N. 16.30–18.00 Juhendaja õp. Kullas
9. Alklasside rütmika
R 14.30–15.15 Juhendaja õp. Eelmaa
10. Malering 2–4 kl.
T, N. 11.30; 12.30 Juhendaja õp. J. Kiik
5–10 kl. 15.00, 17.00
11. Alklasside džuudo Juhendaja M. Mäomaa
Kool otsib praegu maadlustreenerit ja auto-motospordi treenerit. Kui on soovijaid, tulge ja aidake.

Väike-Maarja Kutsekeskkool nr. 27

1. Aeroobika
E, K. 16.00–18.00 Juhendaja K. Puusepp
2. Poiste korvpall
E, K. 16.00–18.00 Juhendaja õp. A. Ljaš
3. Maadlus
T, N. 19.30–21.00 Juhendaja õp. A. Kuk
4. Motosport
E, K, P. 16.00–18.00 Juhendaja õp. A. Nüganen

Minevikusõnumid

HINNAD TALLINNA TURUL

Kesknädalal, 18. augustil.
Lihahinnad väikemüügil:
sealiha 100–120 s., veiseliha 50–90 s., vasikaliha 60–95 s., lambaliha 65–85 s. kilo.
Linnud: tapetud kanad 100–175 s., kanapojad 25–75 s. tükk.
Kanamunad 9–10 s. paar.
Piimasaadused: püttivõi 150–160 s., meierei või 170 s. kilo.
Mesi 160 s. kilo.
Teraviljasaadused: nisu-püttijahu 40–46 s., sepikujuhu 35 s., odratangud 32–34 s.,

kruubid 35–36 s., kaeratangud 40 s. kilo.
Juur- ja alavili: kartulid 50–65 s., peakapsas 5–6 s., kaalid 10 s., porgandid 7–8 s., peedid 15 s., kõrvits 8–10 s., turgioad 15–20 s., hernekannad 15–20 s., herned 40–50s., tomatid 20–30 s., sibulad 20–25 s. kilo, lillekapsas 5–40 s. pea, kurgid 35–60 s. sada, 6–15 s. kümme.
Kalad: värsked räimed 15–18 s. kilo, kilud 25 s., tursad 15 s. ahvenad 25–35 s., haugid

50–80 s., kohad 80–150 s., angerjad 120–150 s., lõhed 200–300 s. kilo.
Vähjad: 6–18 s. tükk.
Õunad ja marjad: õunad 5–30 s. kilo, pirnid 20–70 s., ploomid 40–70 s., vaarikad 80 s., mustad sõstrad 45–50 s., mustikad 30–35 s., punased sõstrad 16–18 s., tikerberid 15–30 s., põldmarjad 45–50 s., pohlad 18–20 s. kilo.
Seened: 40–120 s. kilo.
«Uus Eesti»
«Kesknädalal, 18. augustil 1937»

5. Ujumine
E. 18.45–19.45 N. 19.30–20.00
Kutsekeskkooli võimalik kasutada ka agrofirma «Pandivere» majandid.
Vao kolhoos T. 21.00–22.30
N. 21.00–22.30
Väike-Maarja kolhoos E, K, P. 18.00–19.30
Väike-Maarja kolhoos
Korvpall KKK nr. 27 saalis E, K, R. 18.00–19.30
Võrkpall KK saalis T. 20.00–21.30
Võrkpall KK saalis T. 20.00–21.30
Sulgpall Mürrikul E, K, R. 19.30–21.00
Lauatennis Mürrikul 18.00–19.00
Ujumine T, N 20.00–21.30
Vao kolhoos Mürrikul T. 19.00–21.00
Trigi kolhoos N 19.00–21.00
Perepäev L, P. 12.00–16.00

On võimalus kasutada Tamsalu EPT ujulat

Kutsekeskkool nr. 27
E. 18.45–19.45 N. 19.30–20.30
Vao kolhoos
E, K. 20.15–21.15
V.-Maarja kolhoos
V.-Maarja kolhoos
T, N. 20.15–21.15
Simuna kolhoos
N. 18.00–19.00
V.-Maarja Keskool
K, N. 16.30–17.30 R. 14.15–15.15

Noor inimene leiab endale füüsilist tegevust muidugi kergemini kui see, kellel juba koolid seljaga ja põhiline mure see, kuidas subproduktidest oma perele maitstvat ja mitmekesist toitu valmistada. Need vaimsed lisapingutused lausa nõuavad, et meie päevaplaani peab mahtuma pool tunnist tervisesporti.

Praegu funktsioneerival külanõukogu spartakiaadil on minu arvates ainult kaks eesmärki. Esimene on see, et me võime igal kevadel teha suure linnukese tarka raamatusse, et üritus on jällegi läbi viidud. Teine ja parem eesmärk aga on see, et suhteliselt väike kontingent inimesi, kes pidevalt harjutavad, saavad siin oma võimeid võrrelda. Ma ei taha üldsegi öelda, et see täiesti vale oleks, aga minu arvates võiks see olla ainult üks osa sellest spartakiaadist. Teine pool aga selline, kus inimene, kellel lihtsalt polegi võimeid korvpalli või lauatenist mängida, saaks samuti oma nädalase kehalise koormuse kätte.

Räägin, kuidas on plaanis alates novembrist seda Väike-Maarja Kutsekeskkoolis teha, aga seda tervele Väike-Maarjale laiendada ei olegi mingi kunst. Esiteks paigutame laiali n.n. tervise kastid, milleks kõlbab täiesti tavaline postkast. Iga asjast huvitatu saab endale kaardi. Ise loeb ta enda tervisekilomeetreid kokku. (Kas siis nädalas või kuus, kuidas ise heaks arvab) ja laseb sinna kasti. Kokkuvõtteid tehakse kvartali või poole aasta kaupa ja selge on see, et tublimatele ainult diplomi või aukirja kätte andmine kokkuvõtete tegemisel on narrus.

Selgituseks, mis see üks spordikilomeeter siis on.
1 spordikilomeeter võrdub 1 km jooksu või
10 min. ujumist või
2 km suusatamist või
10 min. sportmänge või
2 km kõndi või
10 min võimlemist või jõuharjutusi
4 km jalgratta sõitu või
15 min. uisutamist

Nagu näete, võib neid spordikilomeetreid väga erineval viisil korjata ja see on igale normaalsele inimesele kättesaadav, kaalugu ta siis 29 kg või 200 kg.

Lõpetuseks tahaks soovida Teile ei midagi muud kui meeldivaid sportlikke elamusi.

Kutsekeskkooli nr. 27 direktor
A. RIKBERG

PANDIVERE JUUST

ALATES OKTOOBRIKUUST VALMISTATAKSE MEIE PIIMATÖÖSTUSES «PANDIVERE» JUUSTU, MIS MAITSEOMADUSTELT PEAKS OLEMA «SUSSANINIST» PAREM. TEHNOLOOGIA ON VÄLJA TÖÖTATUD KOHAPEAL.

KUI KEERULINE SEE SOOMESÖIT ON?

Tallinnast: aurik «Aegna» igal esmaspäeval ja kesknädalal kell 9.30, igal reedel kell 16.00. Aurik «Suomi» igal teisipäeval, neljapäeval ja laupäeval kell 9.30.
Helsingist: aurik «Suomi» igal esmaspäeval, kesknädalal ja reedel kell 10.00. Aurik

«Aegna» igal teisipäeval ja neljapäeval kell 10.00, igal pühapäeval kell 17.00.
Sõiduhinnad Kr. 6.—, 8.—, 10.—.
Peale selle alandatud hinnaga nädalalõpu sõidud.
G. Sergio ja Ko.
Kommentaariid on liigsed.

VALITI PARTEI-BÜROO

TRIIGI KOLHOOSI PARTI A/O. ARUANDE-VALIMIS-KOOSOLEKUL VALITI uude büroosse Vilmar Pere, Jaak Vilms, Ahti Kaskemaa, Inge Lehtlaan ja Ene Laev. Kõnel-di igapäevatööst ja nenditi, et töö läheb märksa paremini, kui ülemus töötinimese murede-rõõmudega kursis ja neist osa võtab.

Rajoonikomitee poolt tervitas triigilasi Väike-Maarja kolhoosi peaaagronoom Alar Vettik, kes soovis jõudu, otsusekindlust ja lootis, et rohkem noori leiaks tee partei ridadesse.

Triigi kolhoosi partialgorganisatsiooni töö hinnati rahuldavaks. Nüüd on põllumehele aega veidi hinge tõmmata, end täiendada ja uueks kevadeks jõudu koguda.

LINDA KAARE

MEIE PARIMAD

On selgunud III kvartali parimad põllumajanduses. Kolhoosidest tuli esimeseks SIMUNA, teiseks jäi TRIIGI. Esikohale tulnud majandile antakse rändpunallipp ja diplom, teisele kohale diplom.

TULGE LUSTI-PEOLE

Väike-Maarja kolhoos alustab oma põllumeeste päeva lustipeoga 19. novembril kell 20.00 Väike-Maarja Rahvamaajas. Meelelahutuseks kupleeansambel «Talong», video-programmid, tants. Kosutuseks puhvete poolt pakutav.

Suur maali- ja graafikaoksjon — võimalus teha kaasale või sõbrale ainulaadne kink-

TULGE KÕIK!

«TEATAJA» on toimetatud «EKSPON-DISAIN» vahendusel Vastutav sekretär K. HOOK

Toimetus: Väike-Maarja Toimetaja Ene Kesler fotograaf Rannel Rikken

Säde 1, poliitlariduskabinet tel. 61 554

Infoleht ilmub 1 kord kuus Maht 1 trükipoogen FRV. X 1988. 1368. 2000.